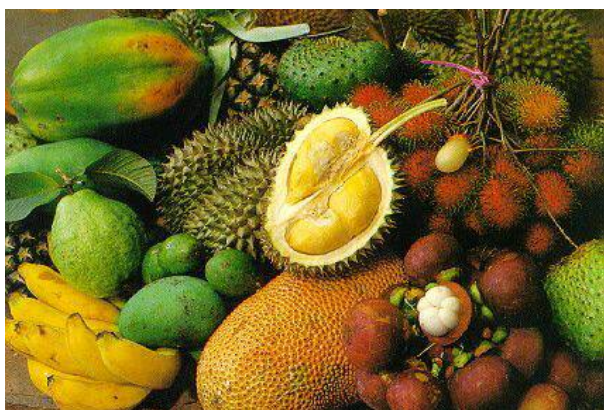

ล้งจีน : การครอบงำการค้าผลไม้ไทย

ปัจจุบัน การรับซื้อผลไม้ไทยกำลังถูกแทรกแซงจากกลุ่มทุนต่างประเทศในการเข้ามาหาซื้อผลไม้ไทยถึงสวน ทำให้ราคาผลไม้ในประเทศ เช่น ทูเรียน มังคุด มะม่วง มีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้มีการล้มต้นยางและหันมาปลูกผลไม้มากขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดจันทบุรี พ่อค้าและนายทุนชาวจีนได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงการรับซื้อผลไม้ไทย มีพ่อค้าชาวจีนเข้ามาตั้งโรงคัดบรรจุผลไม้ หรือที่เรียกกันว่า “ล้ง” หรือ “ล้งจีน” มากขึ้นเพื่อรับซื้อผลไม้ไทยถึงในสวนและส่งออกไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ส่งผลให้มีการครอบงำการค้าผลไม้ไทยและมีการขยายฐานไปยึดครองการค้าผลไม้ไทยในอีกหลายจังหวัดในภูมิภาคต่างๆ เกษตรกรชาวสวนผลไม้ส่วนใหญ่เริ่มหวาดหวั่นว่าล้งจีนจะเข้ามาผูกขาดการซื้อขายและกำหนดราคาผลไม้ไทยในอนาคต ซึ่งหากปล่อยไว้โดยไม่มีการแก้ไข ป้องกันหรือควบคุม ธุรกิจการค้าผลไม้ไทยอาจประสบปัญหาวิกฤต

และจากการที่สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการการพาณิชย์การอุตสาหกรรม และการแรงงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีการพิจารณาศึกษา “กรณีการตั้งโรงคัดบรรจุผลไม้ (ล้ง) ของผู้ประกอบการชาวต่างชาติในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นการป้องกันการผูกขาดทางตลาด ลดการครอบงำการค้าผลไม้ไทยเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมมากขึ้น และควบคุม

การประกอบธุรกิจของคนต่างชาติให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งพบว่าปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ ดังนี้

1) มาตรการการจัดระเบียบทางการค้า โดยการบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับให้เข้มข้นขึ้น เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น พ.ศ. โดยการพิจารณาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น

1.1) ปัญหาการประกอบอาชีพของคนต่างด้าวโดยไม่ได้รับอนุญาต : การประกอบธุรกิจโรงคัดบรรจุผลไม้ (ล้งจีน) เป็นการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยธุรกิจการรับซื้อผลไม้จากชาวสวนมาคัดกรองคุณภาพและขนาดบรรจุ เพื่อส่งไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน อาจถือเป็นการให้บริการบริษัทแม่ในต่างประเทศตามธุรกิจบริการตามบัญชี 3(21) ท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตการประกอบธุรกิจของสำนักงานผู้แทน จึงต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัตินี้

นอกจากนี้ หากมีการตัดผลไม้เพื่อส่งออก แต่มีการขายผลไม้ที่ไม่ผ่านการคัดแยกบางส่วนในประเทศ ถือเป็นการประกอบธุรกิจการค้าภายในเกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตรตามบัญชี 3(13) ซึ่งจะต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจตามกฎหมายดังกล่าวก่อนด้วยเช่นกัน มิฉะนั้นถือเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายฉบับนี้

1.2) ปัญหาพฤติกรรมทางการค้าไม่เป็นธรรมและมีการกระทำหรือตกลงร่วมกันอันมีลักษณะผูกขาดทางการค้า : การประกอบธุรกิจโรงคัดบรรจุผลไม้ (ล้งจีน) โดยมีการกระทำหรือตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการเพื่อซื้อผลไม้จากชาวสวนเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันก็มีการกำหนดราคาสำหรับผลไม้บางส่วนให้ต่ำกว่าราคาตลาด อาจเข้าข่ายความผิดตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542

1.3) ปัญหาการทำงานของคนต่างด้าว (บุคคลธรรมดา) : การที่คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในไทยต้องได้รับใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ประกอบกับต้องได้รับอนุญาตให้อยู่และทำงานในประเทศได้ (Permit to Stay) ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จึงควรตรวจสอบว่าคนต่างด้าวในธุรกิจนี้ได้รับอนุญาตให้ทำงานอย่างถูกต้องแล้วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4) ปัญหาการจัดเก็บภาษี : การประกอบธุรกิจซื้อผลไม้ หากมีการทำธุรกรรมขายสินค้าในประเทศไทยเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ ถือเป็นกรทำให้เกิดรายได้ขึ้นในประเทศไทย ซึ่งผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร จึงควรมีการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีจากธุรกิจนี้ให้ถูกต้อง ครบถ้วน

1.5) การจัดระเบียบการส่งออกนำเข้าผลไม้ ควรมีการกำหนดให้สมาคมการค้าที่ตั้งขึ้นเฉพาะเป็นตัวช่วยเสริมบทบาทการกำกับดูแลการส่งออกนำเข้าผลไม้ของไทยให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อสร้างความถูกต้องและเป็นธรรม เช่น เรื่องการกำหนดเงื่อนไขทางการค้า การชำระเงิน เงื่อนไขการตลาด อย่างชัดเจน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความเป็นธรรมของสมาชิกที่ส่งออกไปและเป็นการส่งเสริมเหตุผลในการต่อรองเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมจากประเทศผู้ซื้อ โดยในอนาคตต่อไป อาจจำเป็นต้องมีการกำหนดผลไม้ที่สำคัญและจำเป็นบางชนิดให้ต้องมีการออกใบอนุญาตนำเข้า (Import Licensing) และใบอนุญาตส่งออก (Export Licensing)

2) มาตรการส่งเสริมการตลาด การส่งออก การค้าและการนำเข้า เช่น

2.1) การส่งเสริมการตลาด เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่คนไทยที่เคยออกจากตลาดไปแล้วให้กลับมามีบทบาทในการส่งออก ควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบการโดยเฉพาะกลุ่ม SMEs ในการหาตลาดใหม่ๆ ในต่างประเทศ รวมทั้งวางแนวทางสนับสนุนให้การค้าผลไม้ไทยเป็นวาระแห่งชาติ และสร้าง Platform การบริหารจัดการ การค้า การตลาดและการทำเว็บไซต์ผลไม้ไทย เพื่อเป็นโมเดลแก่ผู้ประกอบการไทย

2.2) การส่งออก ควรมีมาตรการส่งเสริม เรื่องการส่งออกผลไม้ การแปรรูปผลไม้ โดยถือเป็นวาระสำคัญในการขับเคลื่อนผลไม้ไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อห่วงโซ่อุปทาน

2.3) การค้า การค้าผลไม้ในพื้นที่แหล่งผลิตในตลาดกลางและการเตรียมการบรรจุการส่งออก ควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความคล่องตัวและมีระบบโลจิสติกส์ทั้งด้านการขนถ่ายและห้องเย็นที่เอื้ออำนวย ซึ่งจะช่วยให้ผลประโยชน์ตกอยู่กับผู้ผลิตของไทย ทั้งในส่วนที่เป็น SMEs เกษตรกร หรือสหกรณ์ผู้ผลิต ในขณะที่เดียวกันก็จะเป็นการช่วยให้ผู้ประกอบการต่างชาติได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำเข้าที่ติดต่อไป

2.4) การนำเข้า การนำเข้าผลไม้บางประเภทที่เข้ามาค้าขายในตลาดเมืองไทยบางอย่าง ต้องมีการกำหนดมาตรฐานที่เข้มงวดเพื่อเป็นการป้องกันผู้บริโภคที่ได้รับของที่มีคุณภาพมาตรฐานสากล

3) มาตรการเพิ่มเติมอื่นๆ เช่น

3.1) ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและการซื้อขายแบบ On-line สนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันและทำการซื้อขายแบบ On-line ซึ่งจะทำให้สามารถขายสินค้าได้ทั่วโลก นอกจากนี้ สหกรณ์การผลิตหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรผนึกกำลังเพื่อส่งเสริมให้มีการตั้งโรงคัดบรรจุผลไม้หรือส่งเสริมให้โรงคัดบรรจุผลไม้มีความเข้มแข็งสามารถแข่งขันกับโรงคัดผลไม้ของคนต่างด้าวได้ ภาคเอกชน เช่น สภาอุตสาหกรรมจังหวัด

สภาหอการค้าจังหวัด ต้องเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นในการสร้างผู้นำทางการตลาด และเป็น Smart SMEs

3.2) ควรกำหนดให้ผู้ส่งออกผักและผลไม้ต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ส่งออก โดยผลิตผลที่ส่งออก ต้องมาจากแปลงปลูกที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP) และมาจากโรงคัดบรรจุที่ผ่านการรับรองคุณภาพและมาตรฐานตามระบบการผลิตที่ดี (Good Manufacturing Practice : GMP) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรส่งออกของไทยแก่ประเทศคู่ค้า ตามระเบียบการส่งออก พืชผักและผลไม้สด ในเรื่องการปฏิบัติที่ดีในการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช

3.3) นอกจากบังคับใช้กฎหมายแล้ว ควรกำหนดมาตรการอื่นๆ เช่น กำหนดให้ผลไม้เป็น รายการสินค้าสำคัญที่ควรมีการควบคุม กำกับดูแลปริมาณที่ส่งออก ตามพระราชบัญญัติการส่งออกนำเข้า พ.ศ. 2522 จัดระบบการเก็บภาษีรองรับ และมาตรการส่งเสริมอื่นๆ ให้ชาวสวนมีความเข้มแข็ง เช่น โครงการ ส่งเสริมการรวมตัวเป็นสมาคมการค้า และการตลาดอื่นนอกจากสาธารณสุขประชาชนจีน โครงการนวัตกรรม การแปรรูปผลไม้หรือการเรียนรู้ เพื่อให้มีอำนาจต่อรองทางการค้ามากขึ้น

3.4) สร้างรูปแบบการดำเนินการของสหกรณ์การเกษตรให้มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ การสนับสนุนการเปิดเว็บไซต์เพื่อการจำหน่ายผลไม้ออนไลน์

หากลักษณะตลาดยังมีความต้องการ (Demand) ผลิตผลทางการเกษตรสูง ประเด็นเรื่องดังกล่าว จะไม่มีผลกระทบต่อประเทศไทยมากนัก อาจส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยขาดศักยภาพในการแข่งขันและเหลื่อมบทบาท เป็นเพียงผู้ปลูกและดูแลสวนผลไม้ แต่ถ้าสถานการณ์ของตลาดพลิกผัน ความต้องการในผลิตผลทางการเกษตร น้อยลงจนเกิดสภาวะผลไม้ล้นตลาด ผู้ประกอบการฝ่ายไทยจะไม่สามารถตลาดเองได้เพราะขึ้นอยู่กับ ผู้ประกอบการจีน อีกทั้งไม่มีผู้ซื้อรายอื่นรองรับสถานการณ์นี้จะส่งผลให้ผลไม้มีราคาตก เกิดสภาวะผลไม้ล้นตลาด และต้องทิ้งเปล่าเป็นจำนวนมากจนอาจกลายเป็นความเสียหายอย่างรุนแรงได้ ดังนั้น จึงควรเร่งรัดผลักดัน ให้มีมาตรการรองรับ และใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันการผูกขาดทางตลาด ลดการครอบงำการค้าผลไม้ไทย เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

นางสาวอรวรรณ วัฒนยมนาพร
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
สำนักขับเคลื่อนอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของประเทศ

แหล่งที่มาของข้อมูล

- การประชุมคณะกรรมการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการแรงงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 31/2558 วันพฤหัสบดีที่ 3 กันยายน 2558, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, กฎหมายและระเบียบ, <http://www.dbd.go.th>
- กรมวิชาการเกษตร, พ.ร.บ.มาตรฐานสินค้าเกษตร 2551, <http://doa.go.th/oard5/images/pdf/GAP/q4.pdf>
- กรมส่งเสริมสหกรณ์, ผลไม้, <http://www.cpd.go.th/cpd/thaiaseancoop>
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, พระราชบัญญัติ, <http://wp.doe.go.th/wp/index.php/2013-07-25-03-45-44/2013-07-25-08-01-56/2013-07-25-08-08-05>